

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ
для кандидатів на здобуття ступеня вищої освіти магістра
за спеціальністю 053 «Психологія»**

КИЇВ - 2017

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНА ТА СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ	3
---	---

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. ЗАГАЛЬНА ТА СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. Теоретико-методологічні засади психології.

Загальне поняття про психологію. Етапи становлення психології: наука про душу, наука про свідомість, наука про поведінку. Галузі психології. Завдання психології. Предмет психології: психічна діяльність людини і тварини. Провідні принципи психологічної науки: принцип детермінізму, принцип розвитку психіки, принцип єдності свідомості та діяльності, принцип особистісного підходу. Методи психології. Основні категорії загальної психології: свідомість, особистість, діяльність. Психіка та її основні функції. Розвиток та виникнення людської психіки. Специфічні особливості психічного відображення. Психічні процеси, психічні стани, психічні властивості. Свідомість як вищий рівень розвитку психіки.

Тема 2. Психологія особистості.

Особистість в психології. Індивід. Особистість. Індивідуальність. Прояв індивідуальності в темпераменті, здібностях, характері, якостях пізнавальних процесів, стилі діяльності. Психологічна та соціальна сутність особистості. Структура особистості. Проблема співвідношення біологічного та соціального в структурі особистості. Активність та спрямованість. Форми спрямованості особистості: інтереси, переконання, схильності, світогляд, ідеали, установки, потяги. Темперамент і провідні особливості нервової системи людини. Характер як сукупність стійких індивідуальних особливостей людини. Значення характеру в діяльності та поведінці людини. Вплив середовища і виховання на формування характеру. Здібності як індивідуальні особливості людини, від яких залежить успішне виконання різних видів діяльності. Біологічні та соціально обумовлені здібності. Задатки як біологічні передумови розвитку здібностей. Рівні розвитку здібностей: обдарованість, талант, геніальність. Репродуктивні та творчі здібності. Загальні та спеціальні здібності.

Тема 3. Психологія діяльності.

Діяльність як про прояв цілеспрямованої та психічної активності. Взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємообумовленість між рухами, діями, діяльністю. Мета і мотиви діяльності. Універсальна модель структури діяльності: потреби, мотив, мета діяльності; засоби її досягнення; рішення; виконання прийнятого рішення; оцінка; фіксація отриманих результатів. Поняття про навички. Процес формування навичок. Поняття про уміння. Роль знань та індивідуальних здібностей у формуванні умінь. Ігрова діяльність, її характерні особливості. Поняття про навчальну діяльність, її види та особливості. Трудова діяльність, її види, специфіка.

Тема 4. Пізнавальна сфера особистості.

Відчуття як відображення окремих якостей предметів при їх безпосередньому впливі на органи чуття. Контактні та дистантні відчуття. Екстероцептивні, інтероцептивні та пропріоцептивні відчуття. Зорові, слухові, нюхові, смакові, тактильні, кінестетичні відчуття тощо; їх характеристика та особливості. Загальні закономірності відчуттів: чутливість, її виміри; адаптація, взаємодія, сенсibiliзація, контраст, синестезія. Сприймання як відображення якостей предметів у цілому при їх безпосередньому впливі на органи чуття. Роль апперцепції у сприйманні. Властивості сприймання: предметність, вибірковість, цілісність, константність, категоріальність, структурність. Сприймання простору, часу, руху, соціальне сприймання. Увага як психічний процес, стан та властивість особистості. Властивості уваги: стійкість, концентрація, перебіг, розподіл, обсяг. Види уваги та їх характеристика: мимовільна, довільна і післядовільна; зовнішня та внутрішня; безпосередня та опосередкована. Поняття про пам'ять як про збереження і відтворення попереднього досвіду. Види пам'яті: образна, словесно-логічна, рухова, емоційна; довільна і мимовільна. Короткочасна, оперативна та довготривала пам'ять, зв'язок між ними. Довільне та мимовільне запам'ятовування. Поняття про мислення як про опосередковане та узагальнене пізнання оточуючого світу. Операції мислення: порівняння, аналіз, синтез, абстракція, узагальнення, конкретизація. Мислення у формі понять, суджень, умовиводів. Різновиди мислення: наочно-дійове; наочно-образне; словесно-логічне. Уява як психічний пізнавальний процес. Активна та пасивна уява. Прийоми створення нових образів та їх характеристика: аглютинація, аналогія, гіперболізація, акцентування, типізація.

Тема 5. Емоційно-вольова сфера особистості.

Емоції та почуття, їх суттєві ознаки та відмінності Роль емоцій і почуттів у життєдіяльності людей. Функції та різновиди емоцій. Почуття, їх соціальна природа. Види вищих почуттів: моральні, інтелектуальні, естетичні, праксичні. Різновиди почуттів за характером їх впливу на діяльність: стенічні та астенічні. Настрій як вияв позитивної або негативної емоції протягом певного проміжку часу. Конфлікт, стрес, фрустрація, афект. Пристрасть як стійке емоційне ставлення людини до певного об'єкта. Поняття про волю. Функції волі. Зовнішні та внутрішні прояви волі. Значення волі в житті людини, в організації та регуляції поведінки і діяльності. Довільні вольові дії. Зв'язок волі з мотивацією особистості, наявність потягів, бажань, мети щодо виконання діяльності. Різновиди та етапи вольових актів. Вольові якості особистості.

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. Теоретичні та методологічні засади соціальної психології

Соціальна психологія як наука. Взаємодія між людьми та її психологічне відображення як основа предмету соціальної психології. Предмет соціальної психології.

Соціальна психологія та інші галузі психологічних знань (загальна, вікова, педагогічна, юридична психологія тощо).

Основні завдання соціальної психології у сучасному суспільстві. Загальна характеристика методів соціальної психології.

Історія розвитку соціально-психологічної теорії. Виникнення та становлення соціальної психології як науки. Експериментальний етап у розвитку соціальної психології. Основні теоретичні парадигми сучасної західної соціальної психології. Розвиток соціальної психології у Радянському Союзі і в Україні.

Тема 2. Проблема особистості в соціальній психології

Соціалізації особистості: поняття, інститути та механізми. Формування самосвідомості в процесі соціалізації. Значення групових та суспільних норм.

Соціально-психологічна структура особистості. Соціальні ролі та соціальні установки особистості. Емоційний, когнітивний та поведінковий компоненти соціальних установок.

Механізми соціальної регуляції поведінки особистості. Ціннісні орієнтації, спрямованість, позиції особистості.

Чинники, що впливають на формування соціальних установок. Мотиви соціальної поведінки. Моделі просоціальної мотивації.

Тема 3. Проблема малої групи в соціальній психології.

Поняття малої групи в соціальній психології. Класифікація малих груп: первинні та вторинні. Формальні та неформальні групи, групи членства та референтні групи. Структура малих соціальних груп.

Динамічні процеси в малій групі. Поняття та процеси групової динаміки. Механізми групової динаміки. Утворення малої групи. Розвиток малої групи. Групові цілі. Індивідуальні та групові рішення.

Лідерство і керівництво в малих групах. Поняття лідерства та керівництва в соціальній психології. Основні психологічні концепції лідерства. Типологія лідерства. Характеристика авторитарного, демократичного та ліберального стилів лідерства.

Нормативна поведінка в групі. Поняття про групові норми. Функції групових норм. Стійкість індивіда до дії нормативного впливу. Конформізм та конформність. Фактори, що впливають на конформну поведінку. Типи конформної поведінки: внутрішнє й зовнішнє підпорядкування.

Концепція референтних груп особистості. Комунікативна структура малої групи. Позиції центральні та периферичні.

Соціально психологічна характеристика соціальних організацій (колективів). Поняття, ознаки, види соціальних організацій. Колектив як різновид соціальної організації. Психологічна структура колективу.

Характеристика основних соціально-психологічних явищ, спрямованих на інтеграцію колективу (колективні проблеми, інтереси, цілі, настрої, традиції, звичаї, та ін.).

Соціально-психологічні явища, які призводять до диференціації колективів (конкуренція, мікрогрупи та ін.). Соціально-психологічний клімат колективу. Проблема згуртованості колективу, психологічної сумісності його членів.

Тема 4. Психологічні особливості великих соціальних груп. Психологія натовпу.

Методологічні засади психологічного вивчення великих соціальних груп. Класифікація соціально-психологічних спільнот. Поняття та психологічні ознаки великих соціальних груп.

Структура великої соціальної групи. Психічний склад великої соціальної групи. Соціальний характер. Соціальні звичаї, традиції, спосіб життя. Психологія суспільної думки.

Поняття масової поведінки. Основні різновиди масової стихійної поведінки. Чинники, що детермінують виникнення масової стихійної поведінки.

Типологія натовпу та соціально-психологічні особливості окремих його різновидів. Сутність агресивного натовпу, закономірності його функціонування. Склад агресивного натовпу та основні етапи його формування. Психологічна характеристика учасників натовпу.

Тема 5. Соціальна психологія спілкування

Психологічна сутність та структура спілкування. Спілкування як обмін інформацією, як комунікативний процес. Вербальна комунікація. Засоби комунікації. Поняття та характеристика невербальних засобів спілкування. Паралінгвістичні та екстралінгвістичні системи знаків. Просторово-часова система організації комунікативного процесу. Бар'єри спілкування.

Інтерактивна сторона спілкування: спілкування як обмін діями, як взаємодія. Компоненти процесу взаємодії. Види взаємодії.

Перцептивна сторона спілкування: спілкування як взаєморозуміння та взаємопізнання людей. Роль міжособистісного сприйняття в процесі спілкування. Функції, психологічні механізми, ефекти соціальної перцепції.

Психологічні засоби впливу в процесі спілкування (переконання, зараження, навіювання, наслідування та ін.).

Соціально-психологічна характеристика конфліктів. Конфлікт як соціально-психологічний феномен. Поняття конфлікту. Різновиди та функції конфліктів.

Соціально-психологічна структура конфлікту. Динаміка конфлікту: латентна, демонстративна, батальна та завершальна фази. Стратегії поведінки в конфліктній ситуації.

Загальний зміст управління конфліктом: прогнозування, запобігання, стимулювання, регулювання та вирішення. Діагностика конфліктів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / АН СССР, Ин-т психологии. — М.: Наука, 1977. — 380 с.
2. Андреева Г. М. Социальная психология. — М.: Изд-во МГУ, 2003. — 364 с.
3. Аронсон Э. Социальная психология: Психологические законы поведения человека в социуме / Аронсон Э., Уилсон Т., Эйкерт Р.; В. Волохонский и др. (пер. с англ.). — Междунар. изд., доп. и расшир. — СПб.: Прайм – ЕВРОЗНАК, М: Олма-Пресс, 2011. — 558 с.
4. Асмолов А. Г. Психология личности: Принципы общепсихологического анализа: учеб. для вузов по спец. «Психология». — М.: Изд-во МГУ, 1990. — 367 с.
5. Бассин Ф. В. Проблема «бессознательного». (О неосознаваемых формах высшей нервной деятельности). — М.: Медицина, 1968.
6. Береговой В. Операційні впливи на суспільну свідомість українців // Психологія і суспільство. — 2009. — №1. — С. 152-157.
7. Бернштейн Н. А. Очерки по физиологии движений и физиологии активности. — М.: Медицина, 1966.
8. Бодалев А.А. Психология общения. Избр. психолог. труды. 3-е изд., перераб. и доп. — М.: изд-во Московск. психолого-социального ин-та; Воронеж: МОДЭК, 2002. — 320 с.
9. Брунер Дж. Психология познания. — М., 1977.
10. Буюева Л. П. Человек. Деятельность и общения. — М.: Мысль, 1978. — 325 с.
11. Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психологической диагностике. — К.: Наукова думка, 2004. — 200 с.
12. Бэрон Р. С., Бирн Д., Дженсон Б. Т. Социальная психология. Ключевые идеи: пер. с англ. — М., 2003. — 512 с.
13. Веккер Л. М. Психические процессы. — В 3-х т. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1974-1981.
14. Волянська О. В., Ніколаєвська А. М. Соціальна психологія: навч. посіб. — К.: Знання, 2008. — 275 с.
15. Выготский Л. С. Собрание сочинений: — В 6-ти т. — Т. 3: — Проблемы развития психики / гл. ред. А. В. Запорожец. — М.: Педагогика, 1983.
16. Гамезо М. В., Домашенко И. А. Атлас по психологии: учеб. пособие. — М., 1986.
17. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию: курс лекций: учебное пособие для вузов. — М.: ЧеРо, 1997.
18. Гуревич П. С. Социальная психология: учеб. для бакалавров. — М.: Юрайт, 2012. — 607 с.
19. Данилов Н. Н., Крылова А. Л. Физиология высшей нервной деятельности. — Ростов на Дону: Феникс, 2001. — 480 с.

20. Дружинин В. Н. Психология общих способностей. — СПб.: Питер-Ком, 1999. — 368 с.
21. Загальна психологія: хрестоматія: навч. посібник / О. В. Скрипченко, Л. В. Волинська, З. В. Огороднійчук та ін. — К.: Каравела, 2007. — 640 с.
22. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. — СПб.: Питер, 2000.
23. Ильин Е. П. Психология воли. — СПб.: Питер, 2000.
24. Исаев Ю. В., Прокофьева Т. Н. Деловой стиль общения // Соционика, ментология и психология личности. — 2011. — №1. — С. 30-35.
25. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием: учеб. пособие. — М.: Алгоритм 2004. — 528 с.
26. Красовский Ю. Д. Организационное поведение: учеб. для студентов вузов. — М.: ЮНИТИ, 2012. — 486 с.
27. Кричевский Р. Л., Дубовская Е. М. Психология малой группы: теоретический и прикладной аспекты. — М.: изд-во МГУ, 1991. — 207 с.
28. Кричевский Я. Л. Социальная психология малой группы. — М.: Аспект-Пресс, 2001. — 318с.
29. Крысько В. Г. Социальная психология. — СПб.: Владос-Пресс, 2009. — 400 с.
30. Ладыгина-Котс Н. Н. Развитие психики в процессе эволюции организмов. — М., 1965.
31. Лебон Г. Психология масс. — Мн.: Харвест; М.: АСТ, 2000. — 320 с.
32. Ломов Б. Ф. Проблема общения в психологии. — М.: Наука, 1981.
33. М'ясоїд П. А. Загальна психологія. — К.: Вища школа, 2001. — 487 с.
34. Майерс Д. Социальная психология. Пер. с англ. — СПб.: Питер, 1997. — 688 с.
35. Москаленко В. В. Соціальна психологія: підручник. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. — 624 с.
36. Назаретян А. П. Агрессивная толпа, массовая паника, слухи. Лекции по социальной и политической психологии / Назаретян А. П. — СПб.: Питер, 2003. — 190 с.
37. Небылицын В. Д. Основные свойства нервной системы человека // Избранные психологические труды / под ред. Б. Ф. Ломова. — М.: Педагогика, 1990.
38. Нуркова В. В., Березанская Н. Б. Социальная психология: учеб. для бакалавров — М.: Юрайт, 2012. — 575 с.
39. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: навч. посібник. — К.: Академвидав, 2005. — 448 с.
40. Основи соціально-психологічного тренінгу: науково-практичні рекомендації / за заг. ред. Л. І. Казміренко. — Івано-Франківськ: Симфонія-форте, 2011. — 136 с.
41. Первин Л., Джон О. Психология личности: Теории и исследования. — М., 2000.
42. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка. — М., 1994.

43. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. – СПб.: Питер, 2000. – 712 с.
44. .
45. Свенцицкий А. Л. Социальная психология. – М.: Велби, 2010. – 336с.
46. Сергеевкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В. Загальна психологія. навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 стор.
47. Социальная психология: практикум: учеб. пособие для студентов вузов / Г. М. Андреева, Е. А. Аксенова, Т. Ю. Базаров и др.; под ред. Т. В. Фоломеевой. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 480 с.
48. Хьел Л., Зиглер А. Теории личности. — Москва – Харьков – Минск, 1999.
49. Шапарь В. Б. Методы социальной психологии: учеб. пособие. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2003. – 288 с.
50. Юридична психологія: підручник для студ. ВНЗ / за заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсеєва. – К.: КНТ, 2007.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

Загальна психологія

1. Психологія як наука про психіку. Основні категорії психології.
2. Принципи та методи психологічної науки.
3. Основні галузі сучасної психології.
4. Етапи становлення психології: наука про душу, наука про свідомість, наука про поведінку.
5. Поняття про психіку. Функції психіки.
6. Структура психіки: психічні процеси, стани, властивості.
7. Поняття про несвідомі та підсвідомі психічні явища.
8. Свідомість. Функції та ознаки свідомості.
9. Людина, індивід, особистість, індивідуальність.
10. Особистість – визначення та ознаки.
11. Структура особистості.
12. Проблема співвідношення біологічного та соціального в структурі особистості.
13. Становлення і розвиток особистості.
14. Характеристика індивідуально-типологічних властивостей особистості (темперамент).
15. Поняття про характер. Класифікація рис характеру.
16. Значення характеру в діяльності та поведінці людини.
17. Вплив середовища і виховання на формування характеру.
18. Поняття здібностей. Загальні та спеціальні здібності, їх співвідношення.
19. Рівні розвитку здібностей: обдарованість, талант, геніальність.
20. Репродуктивні та творчі здібності.
21. Досвід особистості (знання, уміння, навички, звички).
22. Поняття про навички. Процес формування навичок.
23. Поняття про уміння. Роль знань та індивідуальних здібностей у формуванні умінь.
24. Спрямованість особистості.
25. Потреби і мотиви. Мотивація особистості.
26. Діяльність та її структура.
27. Основні види діяльності.
28. Відчуття та їх загальна характеристика.
29. Види відчуттів та їх характеристика.
30. Загальні закономірності та властивості відчуттів.
31. Поняття про сприймання. Види сприймання та їх характеристика.
32. Загальні властивості сприймання.
33. Поняття про пам'ять. Види пам'яті та їх характеристика.
34. Закономірності пам'яті.
35. Поняття та властивості уваги.
36. Види уваги та їх характеристика.
37. Поняття про мислення. Види та форми мислення.

38. Мисленеві операції та характеристики мислення.
39. Поняття та види уяви.
40. Функції емоцій та почуттів.
41. Види та характеристика емоцій.
42. Характеристика конфліктних емоційних станів.
43. Поняття про волю та її функції.
44. Види та основні етапи вольових дій.
45. Класифікація основних вольових якостей особистості.

Соціальна психологія

1. Предмет та завдання соціальної психології.
2. Основні категорії соціальної психології.
3. Етапи розвитку соціальної психології.
4. Методологія вивчення соціально-психологічних явищ.
5. Класифікація та характеристика методів соціальної психології.
6. Основні теоретичні парадигми сучасної західної соціальної психології.
7. Розвиток соціальної психології в Україні.
8. Соціалізації особистості: поняття, інститути та механізми.
9. Соціально-психологічна структура особистості.
10. Соціальні ролі та соціальні установки особистості.
11. Емоційний, когнітивний та поведінковий компоненти соціальних установок.
12. Механізми соціальної регуляції поведінки особистості.
13. Чинники, що впливають на формування соціальних установок.
14. Поняття малої групи в соціальній психології.
15. Класифікація малих соціальних груп.
16. Структура малих соціальних груп.
17. Поняття та процеси групової динаміки.
18. Механізми групової динаміки.
19. Феномен групового тиску. Конформізм та конформність.
20. Поняття лідерства та керівництва в соціальній психології.
21. Лідерство і керівництво в малих групах.
22. Основні психологічні концепції лідерства.
23. Типологія лідерства.
24. Колектив як різновид соціальної організації.
25. Психологічна структура колективу.
26. Характеристика основних соціально-психологічних явищ, спрямованих на інтеграцію колективу.
27. Соціально-психологічний клімат колективу.
28. Поняття та психологічні ознаки великих соціальних груп.
29. Поняття масовидних форм вияву активності.
30. Класифікація масовидної поведінки.
31. Різновиди натовпів, їх характеристика.
32. Чинники виникнення та формування натовпу.

33. Етапи формування та розвитку натовпу.
34. Закономірності динаміки психіки людини в натовпі.
35. Соціально-психологічний склад натовпу.
36. Поняття спілкування в соціальній психології.
37. Функції та засоби спілкування.
38. Механізми та бар'єри спілкування.
39. Поняття та механізми психологічного впливу.
40. Конфлікт як соціально-психологічний феномен.
41. Основні різновиди конфліктів та їх характеристика.
42. Соціально-психологічна структура конфліктів.
43. Динаміка конфлікту:
44. Стратегії поведінки в конфліктній ситуації.
45. Управління конфліктом: прогнозування, профілактика, вирішення.